

Výsledky travního a jetelového semenářství v roce 2005

Ing. Jan Macháč, Sdružení pěstitelů travních a jetelových semen, Zubří
Ing. Radek Macháč, OSEVA PRO, Výzkumná stanice travinářská Zubří.

Výsledky travního a jetelového semenářství v roce 2005 jsou uvedeny v tabulkách 1 až 4. Vycházejí z Výroční zprávy ÚKZUZ a mohou být trochu zkreslené tím, že rok uznání osiva se nekryje z rokem výroby, ale tato chyba se vlastně každoročně opakuje a tím i vylučuje, takže se může významně projevit jen u druhů s velmi malou výměrou. Z uvedených tabulek vyplývá, že travní i jetelové semenářství v naší republice stagnuje na velmi nízké úrovni. Spokojeni můžeme být pouze s rozsahem ploch, které se daří udržet i vzhledem k excesům v dotační politice. Avšak horší situace je již u produkce a výnosů. Jak se ukázalo, tak zlepšení v roce 2004 bylo dáno spíše dobrými klimatickými podmínkami, než zlepšenou technologickou kázní.

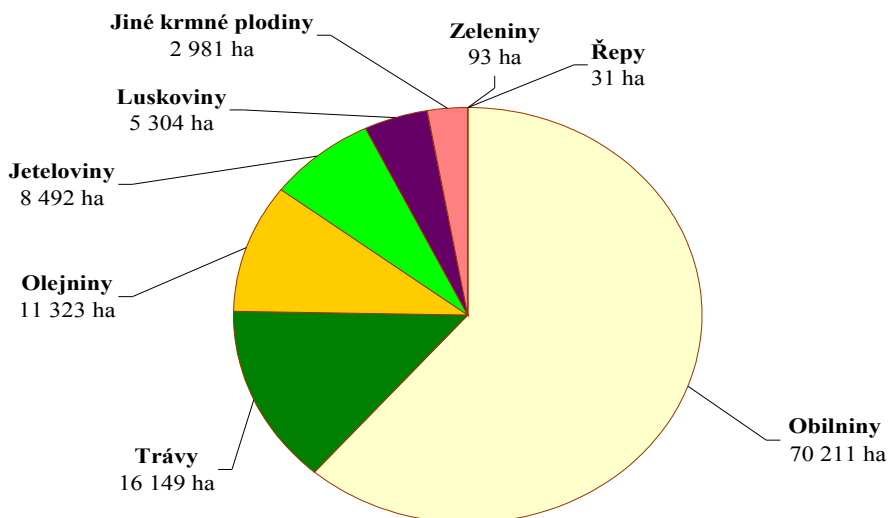
Plochy trav na semeno v letech 2003, 2004 a 2005:

Tab. 1.

Druh	Uznaná plocha (ha)			Relativně (%)	
	2003	2004	2005	2005/2003	2005/2004
Trávy celkem	10319,6	14001,9	16148,6	156,5	115,3
bojínek cibulkatý	81,7	76,7	40,0	49,0	52,2
bojínek luční	1241,0	1159,7	1394,1	112,3	120,2
jílek hybridní	64,0	491,9	651,9	1018,6	132,5
jílek mnohokvětý jednoletý	2948,0	3756,7	3752,2	114,6	63,4
jílek mnohokvětý italský	324,9	2165,4	2828,3	349,9	99,1
mezidr. hybridy	483,3	688,8	925,1	191,4	134,3
jílek vytrvalý	979,0	1470,7	1408,9	143,9	95,8
košťava červená	691,8	610,3	1199,6	173,4	196,5
košťava luční	1429,3	1446,1	1658,9	116,1	114,7
košťava ovčí	131,8	132,0	204,5	155,1	154,9
košťava rákosovitá	393,1	438,0	700,2	178,1	159,9
lesknice kanárská	23,0	29,0	56,5	245,7	194,8
lipnice bahenní	0,5	0,0	0,0	7,4	100,0
lipnice hajní	32,2	58,2	44,0	136,6	75,6
lipnice luční	500,5	410,4	318,6	63,6	77,6
lipnice smáčknutá			5,0		
medyněk vlnatý			0,0		
metlice trsnatá	18,0	8,0	16,0	88,9	200,0
ovsík vyvýšený	71,9	18,5	18,5	25,8	99,9
pohánka hřebenitá	22,0	19,0	47,5	215,8	249,8
psárka luční	47,4	51,5	61,6	129,8	119,4
psineček tenký	102,5	111,3	92,7	90,4	83,3
psineček velký	183,3	184,8	180,4	98,4	97,6
psineček výběžkatý			6,5		
srha laločnatá	449,3	591,3	474,9	105,7	80,3
sveřep bezbranný	2,0	2,0	1,5	75,0	75,0
sveřep horský	8,0	2,0	9,0	112,5	450,0
srha hajní		1,5	7,0		466,7
tomka vonná	10,0	11,0		0,0	0,0
trojštět žlutavý	80,9	67,0	45,2	55,9	67,6

Podíl jednotlivých komodit na uznané množitelské ploše v ČR v roce 2005

(zdroj: ÚKZÚZ)

Vzhledem k prohlubování klimatických excesů, jichž jsme v poslední době zaznamenali několik, je to varování před možnými dalšími poklesy a výkyvy ve výrobě osiv. To do značné míry velmi negativně ovlivňuje trh s těmito osivy, s nepříjemnými dopady do ekonomiky semenářských organizací i samotných pěstitelů. Proto je nutno se touto situací zabývat na všech úrovních. Nyní se podívejme blíže na uvedené výsledky. Plochy trav i jetelů na semeno mají mírně vzrůstající tendenci. Současné době zahrnují přes 20% množitelských ploch zemědělských plodin, tím se trávy zařadily hned na druhé místo za obiloviny a jeteloviny na 4. místě za olejninami. Pokud jde o výrobu osiv trav a jetelovin, byl limit stanovený EU pro naši zemi 9164 t překročen pouze v roce 2004, v roce 2005 bylo dosaženo výroby 9046 t tj. 98,7% limitu.

Plochy jetelovin na semeno v letech 2003, 2004 a 2005:

Tab. 2.

Druh	Uznaná plocha (ha)			Relativně (%)	
	2003	2004	2005	2005/2003	2005/2004
Jeteloviny celkem	4006,8	6185,3	8491,9	211,9	137,3
čičorka pestrá	37,2	35,5	25,7	69,0	72,3
jetel luční	2152,5	3006,8	4290,0	199,3	142,7
jetel nachový	613,7	1789,1	2770,5	451,5	154,9
jetel perský	0,8	1,5	1,5	200,0	100,0
jetel plazivý	105,3	114,5	154,9	147,1	135,4
jetel zvrhlý	62,0	64,0	31,0	50,0	48,4
komonice bílá	1,3	1,0	1,0	76,9	100,0
štírovník růžkatý	7,0	23,2	19,7	281,4	84,9
úročník bolhoj	3,8	0,0	17,0	447,4	
tolice dětelová		15,2	0,5		3,3
vičenec ligrus	1,5	1,5	3,1	206,7	206,7
vojtěška setá	1021,8	1133,0	1179,4	115,4	104,1

Nejhorší situace je tedy v intenzitě výroby. Naše výnosy osiv z 1 ha značně zaostávají za předními zeměmi EU. Při tom jsou obrovské rozdíly mezi předními pěstiteli u nás a celostátním průměrem. Tento rozdíl se ještě více prohlubuje v letech, kdy se v průběhu vegetace projeví nějaké stresové podmínky. Vzhledem k jednotnému evropskému trhu osiv si proto nemůžeme dovolit tak výrazně zaostávat za vyspělými pěstiteli v EU, neboť konkurenčně silnější partneři, by nás o možnost této produkce připravili, a to tím spíše, že trh s hlavními komoditami je v EU přesycen a dobří farmáři sáhnou po každé vhodné náhradě.

Výnos trav pěstovaných na semeno v letech 2003 až 2005:

Tab. 3.

Druh	výnos kg.ha ⁻¹			relativně %	
	2003	2004	2005	2005/2003	2005/2004
Trávy celkem	489,7	645,0	467,6	95,5	72,5
bojínek cibulkatý	178,6	211,0	124,8	69,9	59,1
bojínek luční	275,1	333,4	217,8	79,2	65,3
jílek hybridní	707,5	764,9	416,7	58,9	54,5
jílek mnohokvětý jednoletý	773,1	1031,6	761,8	98,5	73,8
jílek mnohokvětý italský	665,3	874,5	703,6	105,8	80,5
mezírod. Hybridy	501,0	517,0	477,2	95,2	92,3
jílek vytrvalý	409,9	530,0	265,9	64,9	50,2
kostřava červená	209,0	220,3	231,5	110,8	105,1
kostřava luční	548,0	439,5	304,6	55,6	69,3
kostřava ovčí	188,3	190,3	134,5	71,4	70,7
kostřava rákosovitá	463,8	482,9	360,9	77,8	74,7
lesknice kanárská	1041,3	929,3	621,8	59,7	66,9
lipnice bahenní	148,1	250,0	250,0	168,8	100,0
lipnice hajní	361,5	343,5	679,1	187,9	197,7
lipnice luční	239,5	160,3	164,6	68,7	102,6
lipnice smáčknutá			2,0		
medyněk vlnatý			333,3		
metlice trsnatá	26,7	360,0	0,0	0,0	0,0
ovsík vyvýšený	342,1	189,0	270,4	79,0	143,1
pohánka hřebenitá	377,7	434,0	254,6	67,4	58,7
psárka luční	123,1	75,0	164,6	133,7	219,4
psineček tenký	105,6	115,0	37,8	35,8	32,8
psineček velký	267	217,0	168,3	63,0	77,6
srha hajní			108,6		
srha laločnatá	243,0	239,0	104,5	43,0	43,7
sveřep bezbranný	140,0		46,7	33,3	
sveřep horský	988,8	1375,0	1258,9	127,3	91,6
tomka vonná	53,9			0,0	
trojštět žlutavý	82,9	102,0	66,1	79,7	64,8

Zlepšení stavu v této oblasti, si vyžaduje pozornost všech zainteresovaných stran :

- na centrální úrovni jde zejména o stabilizaci dotační politiky. Jde o víceleté plodiny a tudíž nelze každoročně měnit jedny z parametrů, které rozhodují o ekonomice jejich pěstování v konkurenčním prostředí EU v rámci vlastního odvětví a v rámci rezortu zemědělství ČR vůči ostatním komoditám.
- precizace technologického výzkumu v prostředí měnícího se klimatu, nových odrůd a druhů, měnícího se výskytu plevelů, chorob a škůdců, jakož i skladby hnojiv, pesticidů a dalších podpůrných prostředků, je nezbytné pro inovaci technologických procesů v zájmu přiblížení k úrovni pěstitelů v původních zemích EU.
- semenářské organizace by měly věnovat větší péči výběru pěstitelů, stabilizovat výrobu u osvědčených pěstitelů a poskytovat jim odborný poradenský servis.
- samozřejmě největší rezervy jsou u samotných pěstitelů. Trávy a jeteloviny pěstované na semeno jsou často dávány na periferní pozemky s nízkou přirozenou úrodností, nejsou dodržovány základní technologické postupy, mnozí pěstitelé nemají ani dostatečnou kapacitu pro sklizeň a posklizňovou úpravu osiv, což vede ke sklizňovým a posklizňovým ztrátám.

Semenářské organizace, sdružené v SPTJS organizují ve spolupráci s výzkumnými pracovišti a šlechtitelskými stanicemi pravidelná školení pro pěstitelé trav a jetelovin na semeno. Pro pěstitele – členy sdružení zajišťuje i přímé terénní poradenství na semenářských plochách, popř. i v oblasti pícninářské problematiky. Je tedy na pěstitelích, zda o tuto činnost projeví zájem a budou-li mít zájem na intenzifikaci tohoto odvětví a zlepšení ekonomiky.

Výnosy jetelovin pěstovaných na semeno v letech 2003 až 2005: Tab. 4.

Druh	výnos kg.ha ⁻¹			relativně %	
	2003	2004	2005	2005/2003	2005/2004
Jeteloviny celkem	225,6	338,0	176,0	78,0	52,1
čičorka pestrá	214,9	168,9	0,0	0,0	0,0
jetel luční	275,3	272,3	119,6	43,4	43,9
jetel nachový	195,0	547,9	305,7	156,8	55,8
jetel perský	80,0	106,7	106,7	133,3	100,0
jetel plazivý	99,6	118,9	20,0	20,1	16,8
jetel zvrhlý	277,7	78,6	44,2	15,9	56,2
komonice bílá	407,7		0,0	0,0	
štírovník růžkatý	17,1	88,4	2,0	11,8	2,3
úročník bolhoj	234,2		100,6	42,9	
tolice dětelová		207,2	0,0		0,0
vičeneček ligrus	0,0	500,0	0,0		0,0
vojtěška setá	150,9	231,8	108,9	72,1	47

Závěrem je třeba říci, že současná úroveň travního a jetelového semenářství zdaleka neodpovídá tradici českého semenářství. Ještě je však čas a možnost tento stav zlepšit. Pokud tuto šanci propaseme, těžko se k ní budeme v budoucnu znovu dopracovávat.